

## СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Милена Мутафчиева

доцент по професионално направление 3.2. Психология (Психология на развитието)

Департамент „Когнитивна наука и психология“

Нов български университет

на дисертация за присъждане на научна образователна степен „доктор“, професионално направление 3.2. Психология, научна специалност Обща психология

Тема на дисертацията: „Критични условия, при които се проявява ефектът на обърнатата базова честота“ („Critical conditions for observing the inverse base-rate effect“)

Докторант: Йолина Атанасова Петрова

Научен ръководител: доц. д-р Пенка Христова

### **1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение**

Дисертацията обсъжда интересен феномен в областта на формирането на категории, а именно ефектът на обърнатата базова честота, който представлява предизвикателство за класическите теории за категоризация. Научната значимост на изследването е безспорна, защото то проверява съществуването на феномена в нови условия като задачи за вземане на решение и поставя под въпрос класическите теоретични обяснения на ефекта като основания на асоциации подход и основания на правила подход. Научно-приложимите приноси на изследването се коренят в това, че откриването на механизмите, които стоят в основата на подобни интересни ефекти при формирането на категории и вземането на решение би помогнало за разбирането на един от интересните предразсъдъци при поставянето на диагнози в медицината.

Дисертационният труд е в обем от 97 страници и е структуриран в увод, единадесет глави, заключение и приложения. Използваната литература е с обем от 120 източника, всички на английски език. Независимо че текстът не е много дълъг (което според мен е даже предимство), искам да отбележа че е изключително фокусиран, ясен, обсъжда теоретични и емпирични предизвикателства и обяснения на ефекта на обърнатата базова честота и описва забележителния брой от 6 експеримента и една симулация. Прави отлично впечатление

правилното цитиране на източниците в самия текст, както и липсата на грешки. Целият текст е написан на високо професионално ниво.

## **2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд**

Целите на дисертацията са да проучи систематично ролята на процеса на учене за ефекта на обърнатата базова честота и доколко този ефект се наблюдава единствено и само във фазата на учене; да потърси алтернативни обяснения на ефекта и провери валидността на доминиращото в литературата теоретично обяснение (основано на идеята за съществуването на асиметрия в репрезентациите) в условия, при които категориите са усвоени симетрично.

Смятам, че Йолина Петрова отлично е обосновала целите и задачите на изследването и те логично следват от направения критичен литературен обзор.

## **3. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд**

Избраната методология е напълно подходяща за поставените цели на дисертацията. Тя представлява съчетание между класически експерименти, качествено изследване (анализ на вербалните протоколи на участниците) и компютърна симулация и изборът ѝ ясно показва високата методологичната култура на Йолина Петрова.

## **4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд**

Научните и научно-приложните приноси на дисертационния труд са разделени в три основни групи – методологични, емпирични и теоретични. Те са ясно описани и обосновани. Аз бих искала да подчертая само някои от тях, които ми направиха впечатление, а именно:

- Данни за наличието на ефекта при формирането на симетрични репрезентации. Тези данни не могат да бъдат обяснени от доминиращото теоретично обяснение на ефекта чрез асоциативно учене.
- Данни за това, че ефектът не е специфичен и не се наблюдава само във фазата на учене на категорията. Тези резултати са потвърдени и чрез компютърна симулация с езиковия модел *GPT-3*.

- Данни за това, че ефектът не е специфичен само за задачи за класификация, а се наблюдава и при задачи за учене чрез извод.

## **5. Преценка на публикациите по дисертационния труд**

Публикациите по темата на дисертацията са три на брой, всички на английски език и в съавторство. Две от изданията са реферирани в *SCOPUS*. Много добро постижение е, че една от публикациите е в списание с добър импакт фактор (*Frontiers of Psychology*).

## **6. Мнения, препоръки и бележки**

Авторефератът адекватно отразява съдържанието на дисертацията. Съгласна съм с описаните приноси в дисертацията.

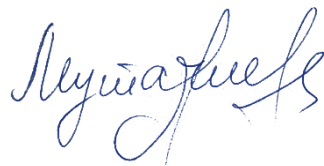
Моята оценка за качеството на дисертационния труд е висока. Смятам, че Йолина Петрова е открила и представила една интересна дискусия в областта на категоризацията и е успяла да провери наличието на ефекта на обърнатата базова честота в множество условия и задачи, използвайки едни и същи стимули, което дава възможност за сравняването на резултатите от различните експерименти. Допълнително целите и хипотезите на изследването са проверени с изключително добре обмислена методология, което прави изводите от тях по-впечатляващи. Резултатите от изследването на Йолина Петрова поставят под въпрос доминиращите обяснения на ефекта на обърнатата базова честота и повдигат дискусия за алтернативните му обяснения на световно ниво.

Смятам, че съдържанието на дисертацията има качества да бъде публикувано в индексирано в световните бази данни списание.

В заключение, смятам, че дисертацията на тема „Критични условия, при които се проявява ефектът на обърнатата базова честота“ (Critical conditions for observing the inverse base-rate effect”) отговаря на изискванията, формулирани в Закона за развитие на академичния състав на Република България и Наредбата за развитие на академичния състав на НБУ. Текстът е на много високо професионално ниво и отразява интересен от научна и от практическа гледна точка проблем за условията, при които се наблюдава ефекта на обърнатата базова честота. Докторантката показва отлични способности да направи задълбочен теоретичен обзор, да планира и да осъществи самостоятелно изследване, да

анализира данните с широк набор от подходящи методи, да представи и обобщи адекватно получените резултати. Изследването има ясно и коректно изведени приноси.

Позовавайки се на тези аргументи, мога напълно убедено и с основание да препоръчам на членовете на уважаемото жури да присъдят на Йолина Атанасова Петрова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.2. Психология, научна специалност Обща психология.



доц. д-р Милена Мутафчиева

гр. София

15.08.2023